

Paulina Skórnicka

***Dni Papieskie źródłem poznania osoby i nauczania
świętego Jana Pawła II w latach 2001-2020***

***Papal Days as a source of getting to know the person and teaching
of Saint John Paul II in the years 2001-2020***

Summary

The papal day organized on the Sunday preceding the 16th of October, is a particular initiative of the Foundation „The Opus of the New Millennium”. It was established by the Conference of the Polish Episcopate in 2001. The chief aim of this event is gaining knowledge regarding the person and the propagation of the teaching of St. John Paul II and its implementation. In that time in the whole of the country, many scientific conferences, cultural events, prayer vigils take place as well as public and Church collections for grants for talented young people coming from indigent families, from small towns and villages. All the events focus on the motto of the Papal Day which presents a specific aspect of the Holy Father's teaching. Over the course of 20 years, the following issues were considered in the spirit of the papal teaching: hope, peace, truth, holiness, mercy, fatherhood, the family, unity, dialogue, human dignity, indicating the innovation of John Paul II's pontificate.

Key words: Foundation „The Opus of the New Millennium”, Papal Day, John Paul II, truth, mercy, family, holiness, young people.

Wybór Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową był bez wątpienia przełomowym wydarzeniem. Jan Paweł II, nieustraszenie głosząc Chrystusa, docierał do wielu środowisk. Dostrzegał problemy współczesnego człowieka i przenikał je światłem Ewangelii. Dla wielu ludzi stał się autorytetem wskazującym drogę życia, wzorem do naśladowania. Pozostawił ogromne bogactwo nauczania, które jest wciąż żywe i aktualne. W tym kontekście kardynał Kazimierz Nycz podkreślił, że pontyfikat papieża Polaka zasługuje na miano „Magnalia Dei – Wielkich Dzieł Bożych dokonanych w historii”. Zwrócił również uwagę, na podejmowane w Polsce inicjatywy, które służą upamiętnieniu osoby Jana Pawła II oraz jego duchowego dziedzictwa. Jedną z takich inicjatyw jest organizowany co roku Dzień Papieski¹. Jest on okazją do pogłębionej refleksji nad tekstami Ojca Świętego, służy poznawaniu jego osoby, odkrywaniu i wprowadzaniu w życie duchowego dziedzictwa². Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie genezy i głównej idei Dnia Papieskiego, jego podstawowych wymiarów oraz podejmowanych na przestrzeni 19 lat tematów, zaczerpniętych z życia i nauczania papieża Polaka.

¹ Por. K. Nycz, *Wspólnie budujemy „żywy pomnik” Jana Pawła II*, w: *Raport 2000-2010*, red. M. Ziółkowski i in., Katowice 2011, s. 3.

² Por. tenże, *Szanowni Państwo!*, w: *Raport 2000-2015*, red. D. Kowalczyk i in., Warszawa 2016, s. 3.

1. Idea i geneza Dnia Papieskiego

Wyrazem szczególnej wdzięczności za posługę Jana Pawła II na rzecz Kościoła i narodu polskiego było utworzenie w maju 2000 roku przez Konferencję Episkopatu Polski Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Pomysł jej powołania zrodził się po pielgrzymce Ojca Świętego do Ojczyzny, która miała miejsce w czerwcu 1999 roku. Już w czasie przygotowań do papieskiej wizyty, w środowisku odpowiedzialnym za organizację tego wydarzenia, kształtowała się myśl zainicjowania działań, które upamiętnią osobę i pontyfikat papieża Polaka oraz przyczynią się do krzewienia jego nauczania. Po pielgrzymce okazało się, że komisja sponsoringowa pozyskała więcej funduszy niż było potrzeba na pokrycie kosztów związanych z odwiedzinami Jana Pawła II w Ojczyźnie³. Środki pieniężne, w wysokości 700 000 złotych, zostały przekazane do dyspozycji Episkopatu. Biskupi podjęli dyskusję nad ich odpowiednim wykorzystaniem. Ostatecznie postanowiono utworzyć Fundację, której działalność będzie przyczyniać się do propagowania papieskiego nauczania w przestrzeni publicznej. Szczegółowe cele i założenia tej organizacji odczytano z przesłania Ojca Świętego, skierowanego do rodaków w czasie wspomnianej wizyty w Polsce⁴. Jan Paweł II w Bydgoszczy odniósł się do ludzi młodych, w których widział nadzieję na przyszłość. Zwrócił uwagę na wielką rolę, jaką mają do odegrania w budowaniu cywilizacji miłości, opartej na wartościach chrześcijańskich, do których przekazywania i obrony są wezwani⁵. W Elką apelował o podjęcie czynów miłosierdzia, solidarność z ubogimi, cierpiącymi, pozbawionymi pracy i możliwości otrzymania wykształcenia⁶. Te wypowiedzi nadały kierunek podstawowym działaniom Fundacji, do których należą: „wspieranie rozwoju kultury i nauki chrześcijańskiej oraz chrześcijańskich mediów w Polsce, podnoszenie szans edukacyjnych młodzieży z małych miast i wsi, upowszechnianie nauczania papieża Jana Pawła II”⁷.

Fundacja w celu realizacji jednego z podstawowych założeń statutowych, jakim jest propagowanie duchowego dziedzictwa papieża Polaka, wystąpiła z propozycją organizacji Dnia Papieskiego, który będzie poświęcony poznawaniu i rozważaniu wybranych aspektów nauczania Ojca Świętego. Konferencja Episkopatu Polski w czerwcu 2001 roku zatwierdziła tę inicjatywę. Ustanowiono, że niedziela bezpośrednio poprzedzająca 16 października, czyli datę wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową, będzie obchodzona jako Dzień Papieski⁸. Każdego roku ma on swoje charakterystyczne hasło, wskazujące na rozważany aspekt papieskiego nauczania oraz stanowiące ośnowę wszystkich, odbywających się w tym czasie przedsięwzięć intelektualnych, kulturalnych, artystycznych, spotkań modlitewnych i liturgicznych. Przygotowania do tego wydarzenia rozpoczynają się już dużo

³ Por. A. Cehak, *Mam już 15 lat! Czyli kilka słów o narodzinach Fundacji*, w: *Niecodziennik „Bądź chrześcijaninem naprawdę”. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”* (Rzeszów 17-28 lipca), Warszawa 2015, s. 45-46.

⁴ Por. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Raport 2000-2020*, red. P. Żulewski i in., Warszawa 2021, s. 6-7.

⁵ Por. Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy świętej* (Bydgoszcz, 7 czerwca 1999), w: *Jan Paweł II pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia. Homilie*, Kraków 2005, s. 1044.

⁶ Por. tenże, *Homilia w czasie Mszy świętej* (Elk, 8 czerwca 1999), w: tamże, s. 1060.

⁷ *Statut Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, Częstochowa 1999, art. 6.

⁸ Por. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Informacja o pracach Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” w okresie kadencji Zarządu 2000-2004*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 1. Sprawozdania, s. 6.

wcześniej i angażują zarówno pojedyncze osoby, jak i grupy, stowarzyszenia czy instytucje państwowe. Centralne obchody mają miejsce w Warszawie, jednak w wielu polskich miastach, zwłaszcza Miastach Papieskich – miejscowościach, które odwiedził Jan Paweł II w czasie pielgrzymek do Polski, organizowanych jest wiele akcji służących pochylaniu się nad życiem i dziełem Ojca Świętego. We wszystkich parafiach tydzień wcześniej odczytywany jest list pasterski Konferencji Episkopatu Polski, zapowiadający to wydarzenie⁹. Dzień Papieski stanowi doroczną okazję do wspólnotowego rozważania apostolskiej misji Jana Pawła II i powracania pamięcią do myśli wielkiego Polaka.

2. Podstawowe wymiary Dnia Papieskiego

Dzień Papieski jest wydarzeniem wieloaspektowym. Odbywa się w czterech podstawowych wymiarach: duchowym, intelektualnym, artystycznym oraz charytatywnym, które wzajemnie się uzupełniają. Pierwszy z nich wyraża się w duchowej łączności z następcą świętego Piotra, indywidualnej oraz wspólnotowej modlitwie w jego intencji¹⁰. Papież Franciszek, kierując swoje słowa do Polaków w czasie październikowej audiencji w 2020 roku, zaznaczył, że Dzień Papieski zrodził się z duchowej i kulturowej więzi z Janem Pawłem II, ale koncentruje się na modlitwie w intencji aktualnego papieża i prosił o kontynuację tej posługi¹¹. W Polsce, a także w środowiskach polonijnych poza granicami kraju w tym czasie mają miejsce liczne nabożeństwa, apele, koncerty uwielbienia. Arcybiskup Tadeusz Gocłowski zwrócił uwagę, że Dzień Papieski to między innymi „wspólna modlitwa, zwłaszcza Eucharystia jako dziękczynienie za ten pontyfikat i wyniesienie na ołtarze Karola Wojtyły”¹². Centralne obchody rozpoczyna Msza Święta celebrowana o godzinie 9.00 w Bazylice Świętego Krzyża w Warszawie. W południe odprawiana jest Msza Święta w intencji wszystkich darczyńców Fundacji. Wieczorem wierni gromadzą się w kościele świętej Anny na uroczystym apelu. W wielu miastach organizowane są czuwania modlitewne, połączone z medytacją tekstów Jana Pawła II¹³.

Poznanie nauczania Ojca Świętego związane jest z wymiarem intelektualnym Dnia Papieskiego. W całym kraju w tym czasie organizowane są konferencje, sympozja naukowe, panele dyskusyjne, seminaria, spotkania akademickie. Punktem wyjścia wszelkich rozważań jest zaproponowane hasło Dnia Papieskiego. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia” przedstawia jego interpretację, podając literaturę, którą w danym kontekście warto pogłębić. Na uwagę zasługuje organizowane od 2001 roku w Warszawie międzynarodowe sesje naukowe, w których biorą udział czołowi przedstawiciele Kościoła katolickiego zarówno z Polski, jak i z innych państw, wybitni teologowie, filozofowie, myśliciele, świadkowie życia Jana Pawła II. W gronie prelegentów znaleźli się np. George Weigel, kard. Crescenzo Sepe, kard. Giovanni Battista Re, ks. Pasquale Borgomeo, kard. Jean-Louis Tauran, kard. Józef Tomko, ks. Pietro Parolin, bp Piotr Jarecki, abp Grzegorz Ryś,

⁹ Por. tenże, *Raport 2000-2010*, s. 7-13.

¹⁰ Por. tenże, *Raport 2017*, red. P. Żulewski i in., Warszawa 2018, s. 6-7.

¹¹ Por. Franciszek, *Papież daje dobry przykład ostrożności w czasie pandemii*, [on-line], <https://www.gosc.pl/doc/6573132.Papiez-daje-dobry-przyklad-ostroznosci-w-czasie-pandemii> [dostęp: 28.04.2021 r.].

¹² T. Gocłowski, *Dzień Papieski*, w: *Raport 2000-2010*, s. 6.

¹³ Por. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Publikacja „Do Dzieła” (grudzień 2017)*, red. A. Halicka, Warszawa 2018, s. 1.

prof. John Milbank, prof. Andrzej Kurajew, prof. Szewach Weiss, prof. Marek Cichocki, dr Dariusz Karłowicz, ks. prof. Jarosław Kupczak, prof. Blanca Castilla, Marek Grabowski, dr Massimiliano Signifredi, ks. prof. Krzysztof Pawlina, prof. Bogdan Szlachta, ks. prof. Livio Melina¹⁴.

W ramach wymiaru artystycznego, w sobotę poprzedzającą centralne obchody Dnia Papieskiego na Zamku Królewskim w Warszawie odbywa się uroczysta gala wręczenia nagród *TOTUS TUUS*, zwanych „katolickimi noblami”. Laureatami zostają osoby lub instytucje, które szczególnie przyczyniają się do krzewienia nauczania Jana Pawła II, jak i wcielając w życie jego słowa, stają w obronę ludzkiej godności, zabiegają o dobro, prawdę, piękno, śpieszą z pomocą odrzuconym, promują wartości chrześcijańskie, realizują w praktyce nauczanie Kościoła i przekazują je za pośrednictwem mediów. Nagrody do tej pory otrzymali m.in.: ks. Jan Twardowski, Program *Ziarno* Redakcji Programów Katolickich TVP, *Katolicka Agencja Informacyjna*, Adam Bujak, *Gość Niedzielny*, *Niedziela*, o. Jan Góra, prof. Andrzej Zoll, Wojciech Kilar, Michał Lorenc, s. prof. Zofia Zdybicka, Ernest Bryll, Hanna Suchocka, ks. prof. Michał Heller, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej *Promyček*¹⁵. Ponadto w tym czasie odbywają się liczne koncerty, wystawy fotograficzne, wieczory poetyckie, konkursy plastyczne czy recytatorskie, gry miejskie, happeningi, rajdy terenowe, biegi papieskie, turnieje piłki nożnej, spektakle teatralne, pikniki rodzinne. Warto wspomnieć o transmitowanym za pośrednictwem mediów koncercie galowym, w którym udział biorą udział znani wokaliści i zespoły z polskiej sceny muzycznej oraz wykonawcy zza granicy. Dla przykładu, w koncercie galowym wystąpili już: Michał Bajor, Arka Noego, Olga Bończyk, Eleni, Ewelina Flinta, Robert Janowski, Andrzej Lampart, Patrycja i Grzegorz Markowscy, Natalia Niemen, Maciej Miecznikowski, Piotr Rubik, Stanisław Soyka, Ania Wyszkoni i wielu innych¹⁶.

Nieodłącznym elementem każdego Dnia Papieskiego jest również publiczna i kościelna zbiórka pieniężna na stypendia dla utalentowanej młodzieży pochodzącej z niezamożnych rodzin, mieszkającej w małych miastach lub na terenach wiejskich. Hasłem zbiórki są słowa: „Dzielmy się miłością”, stanowiące zachętę do podjęcia konkretnych dzieł miłości wobec drugiego człowieka¹⁷. W jej organizację angażuje się wielu wolontariuszy. Otrzymują oni specjalnie przygotowane puszki, identyfikatory, żółte chusty, które zawierają logo Fundacji. Ofiarodawcom rozdają znaczki z wizerunkiem Jana Pawła II i hasłem Dnia Papieskiego oraz obrazki z fragmentem nauczania. Dzień Papieski w swoich czterech wymiarach, jak podkreślił abp Tadeusz Gocłowski, jest inspiracją do poznawania myśli papieża Polaka, odkrywania, kim był w swojej pasji życia oraz odpowiedzią na jego wezwanie do miłości i solidarności¹⁸.

¹⁴ Por. tenże, *Raport 2000-2010*, s. 9; por. tenże, *Publikacja „Do Dzieła” (grudzień 2017)*, s. 2; por. tenże, *Publikacja „Do Dzieła” (grudzień 2018)*, red. A. Halicka, Warszawa 2019, s. 2; por. tenże, *Publikacja „Do Dzieła” (grudzień 2019)*, red. K. Szabat, Warszawa 2020, s. 2.

¹⁵ Por. tenże, *Raport 2000-2020*, s. 18.25.

¹⁶ Por. tenże, *Raport 2000-2010*, s. 10.

¹⁷ Por. J. Kędzierski, *Przesłanie papieskiego nauczania w hasłach i listach Konferencji Episkopatu Polski*, „Ateneum Kapłańskie”, 173(2019), z. 2, s. 248.

¹⁸ Por. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Raport 2000-2010*, s. 6.

3. Tematyka poszczególnych Dni Papieskich

Pierwszy Dzień Papieski został zorganizowany w 2001 roku pod hasłem: „Jan Paweł II – Pontyfikat Przełomów”. Stanowił on szczególną okazję do pochylenia się nad przełomowością i wyjątkowością pontyfikatu papieża Polaka. Ojciec Święty był tym, który wprowadził Kościół w nowe tysiąclecie chrześcijaństwa. Swoim nauczaniem przyczynił się do wielu zmian zarówno w ludzkiej mentalności, jak i strukturach politycznych czy społecznych¹⁹. W pierwszej napisanej encyklice *Redemptor hominis* zwrócił uwagę, że podstawową drogą Kościoła, wyznaczoną przez Chrystusa, jest człowiek. Podkreślił, że tylko w bliskości Syna Bożego osoba ludzka jest w stanie w pełni zrozumieć siebie, odczytać swoje życiowe powołanie²⁰. Wzywał do otwartości na Chrystusa, przenikania światłem wiary codziennej egzystencji, kultury, nauki, systemów gospodarczych i ekonomicznych. Uwrażliwiał na przejawy zła i grzechu w komunizmie i liberalizmie. Podróżował po świecie, niosąc nadzieję, krzewiąc pokój, pomagając w poszukiwaniu ostatecznej prawdy. Uczył wzajemnej miłości, szacunku, solidarności. Poczynił poważne kroki na drodze dialogu. Różne znamiona wyjątkowości osoby i pontyfikatu Jana Pawła II były podejmowane i rozważane podczas kolejnych Dni Papieskich²¹.

W 2002 roku Ojciec Święty został ukazany jako „Świadek Nadziei”. W swoim nauczaniu wielokrotnie wskazywał, że współczesny człowiek potrzebuje blasku nadziei, który rozjaśni ciemności życia, pomoże w znoszeniu teraźniejszych cierpień, pokonywaniu trudności²². Zwracał uwagę na konieczność przezwyciężania lęku, poprzez ufność pokładaną w Bogu. Nie utożsamiał tej cnoty Boskiej tylko z optymistycznym spojrzeniem w przyszłość, przekonaniem, że będzie ona lepsza niż to, co minęło, ale ukazywał ją jako siłę, wypływającą z relacji człowieka z Bogiem²³. Zagadnienie nadziei zostało podjęte jeszcze raz w 2017 roku. Tematem Dnia Papieskiego były wówczas słowa: „Idźmy naprzód z nadzieją”, zaczerpnięte z Listu Apostolskiego *Novo millennio ineunte*. Stanowią one wciąż aktualne wezwanie, aby naśladując entuzjazm pierwszej wspólnoty chrześcijan, ciesząc się asystencją Ducha Świętego, odważnie kroczyć śladami wiary, nieść radość i nadzieję, która „zawiesić nie może” (Rz 5,5) tam gdzie panuje smutek, zwątpienie i niepewność²⁴.

Polscy biskupi w słowie zapowiadającym 25. rocznicę wyboru Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową podkreślili, że od początku swojego pontyfikatu Ojciec Święty był także gorliwym „Apostolem Jedności”²⁵. Ten wymiar papieskiej posługi stał się

¹⁹ Por. G. Dobroczyński, *Pontyfikat przełomów*, [on-line], <https://www.ekai.pl/pontyfikat-przelomow/> [dostęp: 28.04.2021].

²⁰ Por. Jan Paweł II, *Redemptor hominis*. Encyklika, Rzym 1979, nr 10; 14.

²¹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Komunikat na VIII Dzień Papieski (Białystok, 2 września 2008)*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2. Dokumenty Konferencji Episkopatu Polski.

²² Por. Jan Paweł II, *Apel Jasnogórski* (Częstochowa, 12 czerwca 1987), w: Jan Paweł II. *Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*. Część 1 - Polska, red. P. Ptasznik i in., t. 9, Kraków 2008, s. 389-390.

²³ Por. tenże, *Przemówienie do Zgromadzenia Ogólnego ONZ „Od praw człowieka do praw narodu”* (Nowy Jork, 5 października 1995), w: Jan Paweł II. *Dzieła zebrane. Homilie i Przemówienia z pielgrzymek Ameryka Północna i Południowa*, red. P. Ptasznik i in., t. 12, Kraków 2009, s. 128-131.

²⁴ Por. tenże, *Novo millennio ineunte*. List apostolski na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, Watykan 2001, nr 58.

²⁵ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Słowo przed 25. Rocznicą Pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II na III Dzień Papieski* (Warszawa, 23 września 2003), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

tematem przewodnim trzeciego Dnia Papieskiego, podczas którego z nową mocą wybrzmiało wezwanie, aby „czynić Kościół domem i szkołą komunii”²⁶. Zostało ono nakreślone w Liście apostolskim *Novo millennio ineunte*, z jednej strony jako wyraz wierności przymierzu z Bogiem, a z drugiej jako odpowiedź na najgłębsze nadzieje świata. Jan Paweł II w tym dokumencie zwrócił uwagę na konieczność rozpowszechniania duchowości komunii, akcentowania jej znaczenia i przyjmowania za zasadę wychowawczą zarówno w formacji pojedynczego człowieka, jak i różnych wspólnot. Duchowość komunii swoje źródło posiada w wewnątrztrinitarnej tajemnicy Boga, będącej doskonałym wzorem wspólnoty osób. Pozwala ona wejść w relację z innymi członkami ludu Bożego, postrzegać drugiego człowieka jako kogoś bliskiego, dzielić z nim radości i smutki. Umożliwia patrzenie na inne osoby przez pryzmat ich pozytywnych cech, rozpatrywanych w kategorii daru Bożego. Ojciec Święty podkreślił, że w wypełnianiu misji jedności cała wspólnota Kościoła powinna nieustannie troszczyć się o to, by jedność panowała pomiędzy wszystkimi jej członkami, przy zachowaniu ich odrębności i różnorodności²⁷.

Z tematyką jedności związane jest także zagadnienie dialogu. Ten aspekt papieskiego nauczania został uwypuklony podczas trzynastego Dnia Papieskiego, odbywającego się pod hasłem: „Jan Paweł II – Papież Dialogu”. W Liście Pastorskim zapowiadającym to wydarzenie zwrócono uwagę na trudność w prowadzeniu autentycznego dialogu na każdej niemal płaszczyźnie życia. Brak porozumienia można zaobserwować zarówno w wielu rodzinach, jak i środowiskach społecznych. Różnice w kwestiach światopoglądowych, moralnych, politycznych, kulturowych, gospodarczych stają się powodem podziałów i konfliktów. Biskupi podkreślili, że cały pontyfikat papieża Polaka był czasem dialogu. W pierwszej kolejności był to dialog z Bogiem, a następnie z drugim człowiekiem i współczesnym światem. Bóg, objawiając się człowiekowi, zaprasza go do odpowiedzi na zbawczą miłość. Potrzeba dialogu jest więc głęboko wpisana w serce człowieka²⁸.

Ojciec Święty w czasie swojego pontyfikatu wzywał do „twórczego spotkania” z tymi, którzy posiadają odmienne poglądy, są innego wyznania, są wątpiący, poszukujący Boga na różnych drogach, a nawet niewierzący. Swoim przykładem uczył, że takie spotkanie powinno opierać się nie tylko i wyłącznie na dyskusji i polemice, ale przede wszystkim na pełnym szacunku i dobrej woli kontakcie z drugą osobą, doceniającą jej osobowość i niezbywalną godność, co do której wszyscy są równi²⁹. Za konieczną zasadę dialogu przyjmował poszanowanie prawdy. Nie unikał jej, nawet jeśli była niewygodna, trudna do przyjęcia i zaakceptowania. Odnosił się do Prawdy Ostatecznej – Boga, wchodzącego w dialog z człowiekiem, aby doprowadzić go do pełni szczęścia, wlać w jego serce nadzieję potrzebną do przezwyciężania życiowych pokus i pokonywania słabości. W Encyklice *Reconciliatio et paenitentia* zwrócił uwagę, że duszpasterska działalność Kościoła we współczesnym świecie powinna być wypełniana poprzez dialog. Takie podejście pomaga całej wspólnotie prowadzić ludzi do osobistego spotkania z Chrystusem, nawrócenia i pokuty. Autentyczny dialog ma na celu wewnętrzną

²⁶ Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte*, nr 43.

²⁷ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Słowo przed 25. Rocznicą Pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

²⁸ Por. tenże, *List Pastorski na XXVII niedzielę zwykłą zapowiadający obchody XIII Dnia Papieskiego (Kraków, 21 czerwca 2013)*, w: tamże.

²⁹ Por. D. Kowalczyk, *XIII Dzień Papieski: „Jan Paweł II – Papież Dialogu” (13 października 2013). Interpretacja hasła*, w: *Codziennik „Warmia JP2”. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia (Olsztyn, 5-18 lipca 2013)*, Warszawa 2013, s. 44-45.

przemianę człowieka. Opiera się na szacunku dla sumienia, dokonuje się stopniowo i z cierpliwością³⁰. W czasie trzynastego Dnia Papieskiego zwrócono również uwagę na przemówienie Jana Pawła II skierowane do Konferencji Episkopatu Polski, w którym Ojciec Święty podkreślił, że w prowadzeniu dialogu konieczna jest znajomość własnej wiary i jej wierność. W imię kompromisu nie wolno rezygnować z niektórych prawd, gdyż jest to równoznaczne z porzuceniem chrześcijańskiej tożsamości³¹. „W dialogu trzeba jasno mówić, kim ja jestem, żebym mógł rozmawiać z kimś drugim, który jest inny. Trzeba bardzo jasno mówić, bardzo stanowczo: kim ja jestem, kim ja chcę być i kim chcę pozostać. Zdajemy sobie sprawę z tego, że dialog ów nie może być łatwy, gdy prowadzi się go ze stanowiska diametralnie przeciwnych założeń światopoglądowych, ale musi być możliwy i skuteczny, jeśli domaga się tego dobro człowieka, dobro narodu i wreszcie dobro ludzkości”³².

W 2004 roku Dzień Papieski, został zorganizowany pod hasłem: „Jan Paweł II – Pielgrzym Pokoju” i stał się okazją do pochylenia się nad apostolską troską Ojca Świętego o pokój na całym świecie³³. Słowa, które wypowiedział, pielgrzymki, które odbył, stanowią potężną lekcję wrażliwości. Uczą jak przekraczać granice własnych interesów i spraw, wskazują, że prawdziwy pokój rozpoczyna się w momencie przebaczenia i służby³⁴. Jan Paweł II w *Orędziu na Światowy Dzień Pokoju* w 2004 roku zaznaczył, że wychowanie do pokoju jest zawsze aktualnym i palącym zadaniem. Zachęcał do indywidualnego zaangażowania na rzecz budowania lepszego świata. Podkreślił, że ludzie nieustannie powinni poszukiwać dróg porozumienia, które są w stanie pokonać egoizm, nienawiść, chęć panowania, wszelkie formy przemocy, wyzysku czy terroru. Szczególnie chrześcijanie są zobowiązani do podejmowania działań, mających na celu zaprowadzenie pokoju zarówno w wymiarze wewnętrznym i indywidualnym, jak i społecznym. Obowiązek ten wynika z samej natury chrześcijaństwa, gdyż krzewienie pokoju jest zwiastowaniem Tego, który jest jego dawcą. Papież nauczał także, że pokój nie może być postrzegany jako odległy, trudny do osiągnięcia ideał. Jest on jak najbardziej możliwy, przez co stanowi powszechny obowiązek³⁵.

Autentyczny pokój powinien opierać się na prawdzie, sprawiedliwości, wolności i miłości. Piąty Dzień Papieski koncentrował się na ukazaniu Jana Pawła II jako „Orędownika Prawdy”. To wydarzenie, obchodzone w 2005 roku, było wyjątkowe, ponieważ odbywało się po raz pierwszy po odejściu Jana Pawła II do domu Ojca. Biskupi w liście pasterskim zaznaczyli, że papież Polak zarówno słowem, jak i świadectwem życia ukazywał prawdę o Bogu, który jest Miłością, o człowieku,

³⁰ Por. Jan Paweł II, *Reconciliatio et paenitentia. Adhortacja apostolska o pojednaniu i pokucie w dzisiejszym pośłannictwie Kościoła*, Rzym 1984, nr 25.

³¹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List Pastorski na XXVII niedzielę zwykłą*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

³² Jan Paweł II, *Przemówienie do Konferencji Episkopatu Polski* (Częstochowa, 5 czerwca 1979), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 1 – Polska*, s. 77.

³³ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Słowo Pastorskie z okazji Dnia Papieskiego, przeżywanego pod hasłem: „Jan Paweł II – Pielgrzym Pokoju”*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

³⁴ Por. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Niecodziennik „WAWA 8B”. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”* (Warszawa, 13-25 sierpnia 2004), Warszawa 2004, s. 39.

³⁵ Por. Jan Paweł II, *Orędzie na XXXVII Światowy Dzień Pokoju „Zawsze aktualne zadanie: wychowywać do pokoju”* (Watykan, 8 grudnia 2003), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Konstytucje apostolskie. Listy motu proprio i bulle. Orędzia na Światowe Dni*, red. P. Ptasznik i in., t. 4, Kraków 2007, s. 847-850.

uczynionym na obraz i podobieństwo Stwórcy oraz o świecie, będącym darem od Boga dla ludzi. Zabiegał o nią zwłaszcza tam, gdzie była niszczona, fałszowana, zapomniana. Dzień Papieski w 2005 roku skłaniał do podjęcia drogi, będącej osobistym świadectwem prawdy oraz do refleksji nad znaczeniem prawdy w życiu człowieka. Ojciec Święty w Encyklice *Veritatis splendor* napisał: „prawda oświeca rozum i kształtuje wolność człowieka, który w ten sposób prowadzony jest ku poznaniu i umiłowaniu Pana”³⁶.

W poznawaniu prawdy o Bogu, człowieku i świecie szczególnie bliskie dla papieża Jana Pawła II było zagadnienie miłosierdzia. Jako następca świętego Piotra i namiestnik Chrystusa na ziemi, dawał przykład posługi miłosierdzia, dostrzegał wołanie o pomoc, wychodził do ludzi z braterską troską i miłością³⁷. Nie tylko był gorliwym głosicielem największego przymiotu Boga, ale sługą miłosierdzia. Ta postawa papieża Polaka została podkreślona podczas szóstego Dnia Papieskiego, odbywającego się pod hasłem: „Jan Paweł II – Sługa Miłosierdzia”. Była to okazja do refleksji nad znaczeniem i potrzebą miłosierdzia oraz do podjęcia konkretnych działań w tym zakresie³⁸. W encyklice *Dives in misericordia* została nakreślona kondycja świata, który nierzadko odrzuca obraz Boga, który jest Miłością, a nawet sprzeciwia się samej idei miłosierdzia. Człowiek, zachęcony i ośmielony przez rozwój nauki i techniki pragnie panować nad ziemią. Owo panowanie rozumie jednak w sposób ograniczony i powierzchowny. Jak zaznaczyli ojcowie soborowi, „w takim stanie rzeczy świat dzisiejszy okazuje się zarazem mocny i słaby, zdolny do najlepszego i do najgorszego; stoi bowiem przed nim otworem droga do wolności i do niewolnictwa, do postępu i cofania się, do braterstwa i nienawiści. Poza tym człowiek staje się świadomy tego, że jego zadaniem jest pokierować należycie siłami, które sam wzbudził, a które mogą go zmiażdżyć lub też służyć mu”³⁹. W takiej perspektywie palącym wezwaniem dla całego Kościoła staje się zarówno głoszenie Bożego miłosierdzia, jak i pełnienie czynów miłości wobec bliźnich.

W 2016 roku wiele działań duszpasterskich Kościoła koncentrowało się na ukazywaniu tajemnicy Bożego miłosierdzia. Papież Franciszek w bulli *Misericordiae vultus* ogłosił Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia, jako czas dany i zadany Kościołowi, by rozważać miłosierdzie Boga i stawać się jego znakiem⁴⁰. Odbywające się w Krakowie Światowe Dni Młodzieży inspirowały do refleksji nad słowami Chrystusa z Kazania na Górze: „błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią” (Mt 5,7). Także odbywający się w tym roku szesnasty Dzień Papieski uwypuklał nauczanie Jana Pawła II o Bożym miłosierdziu. Już samo hasło przewodnie: „Bądźcie świadkami miłosierdzia” stanowiło wezwanie do takiej właśnie posługi. Zostało ono zaczerpnięte z homilii Ojca Świętego wygłoszonej w Łagiewnikach. Ojciec Święty nauczał, że miłosierdzie Boże jest dla człowieka pewnym i niezastąpionym źródłem nadziei. Zachęcał, aby w obliczu niepewności czy zwątpienia wciąż na nowo odkrywać oblicze Boga, który jest „Ojcem miłosierdzia oraz Bogiem wszelkiej pociechy” (por. 2Kor 1,3). Zwracał uwagę,

³⁶ Tenże, *Veritatis splendor*. Encyklika o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła, Rzym 1993, nr 1.

³⁷ Por. Krajowa Agencja Informacyjna, *VI Dzień Papieski – „Jan Paweł II Sługa Miłosierdzia”*, [on-line], <https://www.ekai.pl/vi-dzien-papieski-jan-pawel-ii-sluga-milosierdzia/> [dostęp: 28.04.2021].

³⁸ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List Pasterski zapowiadający VI Dzień Papieski (Jasna Góra, 26 sierpnia 2006)*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

³⁹ Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym*, Rzym 1986, nr 9.

⁴⁰ Por. Franciszek, *Misericordiae vultus. Bulla ogłaszająca Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia*, Rzym 2015, nr 1-2.

że świat potrzebuje miłosierdzia, aby stawiać kres niesprawiedliwości, przemocy, nienawiści. Wzywał do tego, aby rozniecać i przekazywać iskrę miłosierdzia, dawać świadectwo, że w miłosierdziu Boga można odnaleźć prawdziwe szczęście i pokój. Odkrywając i doświadczając uzdrawiającej mocy miłosierdzia samego Boga, człowiek jest zdolny otwierać się na innych, okazywać miłość, przebaczać⁴¹.

Pogłębianie tajemnicy Bożego miłosierdzia w duchu nauczania Jana Pawła II prowadzi do pochylenia się nad godnością osoby ludzkiej. Ojciec Święty w homilii w Łagiewnikach podkreślił, że w świetle miłosiernej, przebaczącej miłości Stwórcy „odślania się niewypowiedziana wartość każdego ludzkiego istnienia”⁴². W tej perspektywie wołanie o miłosierdzie wobec innych jest jednocześnie wołaniem o dostrzeganie ich osobowej godności. Ten aspekt papieskiego nauczania stał się tematem przewodnim Dnia Papieskiego, odbywającego się w 2007 roku pod hasłem: „Jan Paweł II – obrońca godności człowieka”⁴³. Ojciec Święty w Encyklice *Evangelium vitae* zaznaczył, że chrześcijanie są wezwani do głoszenia Ewangelii życia. To wezwanie szczególnie przybiera na sile w obliczu zagrożeń istnienia ludzi i narodów. Nowe technologie, rozwój nauki, często wiążą się z nowymi formami ataków na godność osoby ludzkiej. Niepokojącym zjawiskiem jest także usprawiedliwianie tego rodzaju przestępstw prawem do indywidualnej, nieskrępowanej wolności własnych wyborów. To, co kiedyś uważane było za moralnie niegodziwe, stało się powszechnie aprobowane⁴⁴. Jan Paweł II w Kaliszu zaznaczył, że konieczne jest podjęcie wspólnego wysiłku w celu przemiany sumień i wprowadzania w czyn programu obrony życia⁴⁵. Refleksja nad tym wymiarem papieskiego nauczania ma wciąż na nowo przypominać, że „stoiśmy wobec nadludzkiego, dramatycznego zmagania między złem i dobrem, między śmiercią i życiem, między «kulturą śmierci» i «kulturą życia». Jesteśmy nie tylko świadkami, ale nieuchronnie zostajemy wciągnięci w tę walkę: wszyscy w niej uczestniczymy i stąd nie możemy uchylić się od obowiązku bezwarunkowego opowiedzenia się po stronie życia”⁴⁶.

Kolejny Dzień Papieski ukazywał Jana Pawła II jako wychowawcę młodych. Biskupi w komunikacie zapowiadającym obchody tego wydarzenia podkreślili, że wśród wielu działań duszpasterskich Kościoła troska o młode pokolenie zajmuje szczególne miejsce. To właśnie młodzież jest odpowiedzialna za przyszły kształt Kościoła, Polski i świata. Od jej wychowania zależy przyszłość⁴⁷. Podczas konferencji naukowej, zorganizowanej w Warszawie, kardynał Stanisław Ryłko przedstawił Jana Pawła II jako wzór dla wychowawców i autorytet dla wychowanków. Przypominał, że Ojciec Święty zawsze chętnie spotykał się z młodymi, posiadał

⁴¹ Por. Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy świętej z okazji konsekracji świątyni Bożego Miłosierdzia „Zawieram cały świat Bożemu miłosierdziu”* (Kraków-Łagiewniki, 17 sierpnia 2002), w: *Dziedzictwo miłosierdzia. Niezbędnik olimpijczyka, czyli zestaw lektur do XXI edycji Olimpiady Teologii Katolickiej*, red. T. Panuś, Kraków 2010, s. 81-83.

⁴² Tamże, s. 85.

⁴³ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List Pastorski na VII Dzień Papieski w Ojczyźnie* (Jasna Góra, 26 sierpnia 2006), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

⁴⁴ Por. Jan Paweł II, *Evangelium vitae*. Encyklika o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego, Rzym 1995, nr 3-4.

⁴⁵ Por. tenże, *Homilia w czasie Mszy świętej odprawianej przed sanktuarium św. Józefa* (Kalisz, 4 czerwca 1997), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 1 – Polska*, s. 704-705.

⁴⁶ Por. Jan Paweł II, *Evangelium vitae*, nr 28.

⁴⁷ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *Komunikat zapowiadający VIII Dzień Papieski*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

wyjątkowy dar nawiązywania z nimi relacji, słuchał, towarzyszył, był dla nich przyjacielem i ojcem⁴⁸. Wiedział, że pragną bliskości, ciepła, poszukują szczęścia na różnych drogach życia. Stawał wobec nich jako świadek i prowadził do Chrystusa, do osobistego spotkania ze Zbawicielem⁴⁹. Widział w młodości fundamentalny czas dany człowiekowi od Boga, jako dar i zadanie⁵⁰. Z wielką miłością i troską stawiał młodzieży wymagania, uczył, aby sami od siebie wymagali, by odważnie stawali w obronie wiary i chrześcijańskich wartości⁵¹.

Szczególnie cenną wartością dla Jana Pawła II była wolność. Podkreślał, że stanowi ona powołanie człowieka i wymaga wielkoduszości, czujności, odwagi, ofiary, wyrzeczenia⁵². Zagadnieniu wolności w życiu i nauczaniu papieża Polaka został poświęcony dziewiąty Dzień Papieski, zorganizowany pod hasłem: „Jan Paweł II – Papież wolności”. Jednym z motywów pochylenia się w tym czasie nad znaczeniem wolności była 70. rocznica wybuchu II wojny światowej. Ojciec Święty wielokrotnie wracał pamięcią do tych bolesnych wydarzeń, których sam doświadczał⁵³. Miał świadomość, że koniec wojny nie położył kresu ideologiom i systemom politycznym, które ją spowodowały. Papież wskazywał na współczesne zagrożenia wolności zarówno w wymiarze zewnętrznym, jak i wewnętrznym, niósł nadzieję i uczył, aby właściwie wykorzystywać ten dar, za który wielu oddało swoje życie⁵⁴. Przypominał, że wolności nie należy mylić z nieograniczoną swawolą. W Encyklice *Veritatis splendor* pisał: „racjonalna refleksja i codzienne doświadczenie obnażają słabość, jaka znamionuje wolność człowieka. Jest to wolność prawdziwa, ale ograniczona: nie ma absolutnego i bezwarunkowego punktu wyjścia w sobie samej, ale w warunkach egzystencji, wewnątrz których się znajduje i które zarazem stanowią jej ograniczenie i szansę”⁵⁵.

Jubileuszowy dziesiąty Dzień Papieski, odbywający się pod hasłem: „Jan Paweł II – Odwaga Świętości” wpisał się w duchowe przygotowanie do beatyfikacji papieża Polaka. Rozważano w sposób szczególny temat świętości w życiu i nauczaniu Ojca Świętego. Jego odwaga świętości to wyniesienie wielu mężczyzn i kobiet do chwały ołtarza⁵⁶. Ukazywał ich jako wzory do naśladowania. W ich codziennej egzystencji dostrzegał znak Bożej obecności, miłości, pokoju, dobroci, sprawiedliwości. Nie bał się otwartego dążenia do osobistej świętości, będącej powołaniem każdego chrześcijanina. Wzywał do świętości, którą postrzegał jako pójście

⁴⁸ Por. Krajowa Agencja Informacyjna, „Jan Paweł II – Wychowawca Młodych” – w Polsce obchodzono VIII Dzień Papieski, [on-line], <https://www.ekai.pl/jan-pawel-ii-wychowawca-mlodych-w-polsce-obchodzono-viii-dzien-papieski/> [dostęp: 28.04.2021].

⁴⁹ I. Rogulski, *Jan Paweł II – wychowawca młodych i ... wzór dla wychowawców*, [on-line], https://opoka.org.pl/biblioteka/II/ID/ir_pap2008.html [dostęp: 28.04.2021].

⁵⁰ Por. Jan Paweł II, *Przemówienie podczas spotkania z młodzieżą w katedrze św. Ludwika „Zbliźcie się do Jezusa, słuchajcie Jego słowa”* (Płowdii, 26 maja 2002), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 3 – Austria, Niemcy, Włochy i inne kraje europejskie*, red. P. Ptasznik i inni, t. 11, Kraków 2009, s. 910.

⁵¹ Por. tenże, *Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte* (Gdańsk, 12 czerwca 1987), w: *Podręcznik pokolenia JP2. Ojcowskie słowo do młodych świata, Polski i Lednicy*, red. H. Koźmińska, Poznań 2005, s. 767-768.

⁵² Por. tenże, *Ceremonia pożegnalna przed Bramą Brandenburską „Człowiek jest powołany do wolności”* (Berlin, 23 czerwca 1996), „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 17(1996), nr 9, s. 30.

⁵³ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List Pastorski na IX Dzień Papieski* (Łomża, 19 czerwca 2009), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, teczka 2.*

⁵⁴ Por. W. Krasiński, *Pojęcie wolności w nauczaniu Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Ojczyzny*, „Studia Włocławskie” 10(2007), s. 201.

⁵⁵ Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, nr 86.

⁵⁶ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List Pastorski na X Dzień Papieski* (Olsztyn-Frombork, 18-20 czerwca 2010), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, teczka 2.*

za Chrystusem, zdanie się na Niego, zaufanie Mu⁵⁷. Podczas kanonizacji świętej Kingi Ojciec Święty powiedział, że potrzeba, „aby w sercach ludzi wierzących zagościło to pragnienie świętości, które kształtuje nie tylko prywatne życie, ale wpływa na kształt całych społeczności”⁵⁸. To wezwanie do świętości wybrzmiało jeszcze raz w roku kanonizacji Jana Pawła II. Hasło Dnia Papieskiego stanowił imperatyw: „Świętymi bądźcie”, zaczerpnięty z Księgi Kapłańskiej (por. Kpł 11,45). Ponowne zwrócenie uwagi na ten aspekt papieskiego nauczania służyło przypomnieniu, że świętość stanowi głęboko wewnętrzne, choć czasem nieuświadomione pragnienie człowieka. Jest darem i równocześnie zadaniem, do którego podjęcia wszyscy są zaproszeni⁵⁹.

Ważne miejsce w życiu Jana Pawła II zajmowała modlitwa. Był człowiekiem modlitwy i w taki sposób został ukazany podczas jedenastego Dnia Papieskiego. W homilii beatyfikacyjnej papież Benedykt XVI, charakteryzując osobę Jana Pawła II zwrócił uwagę na przykład modlitwy, jaki dawał, zanurzając się w spotkaniu z Bogiem. Jego postawa modlitwy kształtowała się w domu rodzinnym, gdzie obserwował swego ojca klękającego i odmawiającego pacierz⁶⁰. Skupienie się na aspekcie modlitwy miało na celu kształtowanie ducha modlitwy, rozbudzenie pragnienia jej codziennego praktykowania i głębszego rozumienia prowadzącego do wsłuchiwania się w wewnętrzny głos Boga⁶¹.

Cały pontyfikat Jana Pawła II odznaczał się także wielowymiarową troską o rodzinę, przejawiającą się między innymi w obronie jedności i nierozzerwalności sakramentu małżeństwa, ukazywaniu teologicznych podstaw wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej, apelowaniu do władz różnych krajów w celu zabezpieczenia podstawowych praw rodziny, gorliwej służbie na rzecz życia⁶². Ojciec Święty przypominał, że rodzina stanowi pierwszą i najważniejszą drogę człowieka. Przychodzi on na świat w konkretnej rodzinie, w niej wzrasta, rozwija się, nabywa konkretnych cech i zdolności. Poprzez rodzinę osoba ludzka jest wprowadzana w życie społeczne i uczy się zasad tego życia⁶³. Nauczanie papieża Polaka na temat rodziny zostało wyakcentowane w sposób szczególny podczas dwunastego i piętnastego Dnia Papieskiego. Pierwszy z nich odbywał się od hasłem: „Jan Paweł II – Papież rodziny”, drugi zaś pod hasłem: „Jan Paweł II – Patron rodziny”⁶⁴. Odkrywanie papieskiego nauczania służyło powracaniu pamięcią do prawdy, że rodzina posiada swoje źródło w замыśle Bożym, opiera się na sakramentalnym

⁵⁷ Por. D. Kowalczyk, *Interpretacja hasła X Dnia Papieskiego*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 3. Interpretacje haseł Dnia Papieskiego.

⁵⁸ Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy świętej i kanonizacji bł. Kingi (Stary Sącz, 16 czerwca 1999)*, w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 1 – Polska*, s. 875.

⁵⁹ Por. Jan Paweł II, *Orędzie do młodzieży całego świata z okazji XIII Światowego Dnia Młodzieży „Duch Święty, on was wszystkiego nauczy”*, (Watykan, 30 listopada 1997), w: *Podręcznik pokolenia JP2*, s. 617-618; por. D. Kowalczyk, *Interpretacja hasła XIV Dnia Papieskiego*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 3.

⁶⁰ Por. Benedykt XVI, *Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej Jana Pawła II „Błogosławiony jesteś, umiłowany Janie Pawle II”* (Watykan, 1 maja 2011), w: *„L'Osservatore Romano”* (wyd. polskie) 32(2014) nr 6, s. 8.

⁶¹ Por. Konferencja Episkopatu Polski, *List Pastorski na X Dzień Papieski (Olsztyn-Frombork, 18-20 czerwca 2010)*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 2.

⁶² Por. D. Kowalczyk, *XII Dzień Papieski: „Jan Paweł II – Papież Rodziny”* (14 października 2012). *Interpretacja hasła*, w: *Niecodziennik. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”* (Warszawa, 19-26 lipca 2012), Warszawa 2012, s. 30-33.

⁶³ Por. Jan Paweł II, *Gratissimam sane. List do Rodzin z okazji Roku Rodziny 1994*, Rzym 1994, nr 2.

⁶⁴ Por. Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Raport 2000-2020*, s. 12-14.

związku mężczyzny i kobiety, którzy stają się dla siebie wzajemnym darem. Taka refleksja jest bardzo ważna w obecnych czasach kryzysu małżeństwa i rodziny. Jan Paweł II apelował, aby nigdy nie zapominać o wielkiej wartości rodziny, która na mocy zawartego sakramentu staje się wspólnotą uświęconą obecnością Chrystusa i stanowi swoisty znak miłości Boga wobec swego ludu⁶⁵.

W homilii wygłoszonej na lotnisku w Masłowie w 1991 roku, Ojciec Święty podkreślił, że rodzina jest szczególnym miejscem przymierza Boga z ludźmi. W obliczu intensywnych przemian kulturowych i światopoglądowych potrzebuje ona odrodzenia, które jest możliwe tylko w Bogu⁶⁶. Te słowa papieża Polaka zostały przypominane podczas osiemnastego Dnia Papieskiego, obchodzonego pod hasłem: „Promieniowanie ojcostwa”. Hasło zostało zaczerpnięte z dramatu Karola Wojtyły o takim samym tytule i było zachętą do pogłębionej lektury wspomnianego dzieła, w którym została opisana bliskość Boga, kochającego Ojca, przewyższająca i uprzedzająca wszelkie przejawy ludzkiej samotności⁶⁷. Uzupełnieniem tych rozważań były fragmenty książek: *Wstańcie, chodźmy* oraz *Pamięć i tożsamość*. Lektura pierwszej pozycji miała skłonić do refleksji nad tajemnicą ojcostwa i macierzyństwa oraz odkrywania w świętym Józefie wzoru ojcostwa⁶⁸. Poznawanie książki: *Pamięć i tożsamość* miało na celu kształtowanie właściwego obrazu Ojczyzny i miłości do niej⁶⁹.

Wspomniane już dzieło pt. *Wstańcie, chodźmy* stało się myślą przewodnią kolejnego Dnia Papieskiego i znalazło swoje odzwierciedlenie w hasle tego wydarzenia. We wstępie do książki Jan Paweł II napisał: „ze spojrzeniem utkwionym w Chrystusie, umocnieni nadzieją, która zawieść nie może, kroczy razem drogami nowego tysiąclecia: „Wstańcie, chodźmy!” (por. Mk 14,42)”⁷⁰. Słowa zapisane przez Ewangelistę Marka Jezus wypowiedział do swoich uczniów na chwilę przed pojmaniem, męką i śmiercią na krzyżu. Przywołując tę wypowiedź, Ojciec Święty wskazał na łączność posługi biskupa z Chrystusem i Apostołami. Dziewiętnasty Dzień Papieski, przypadający w 40. rocznicę pierwszej pielgrzymki papieża do Polski, koncentrował się na przypomnieniu minionej wizyty następcy świętego Piotra i dzieła, którego Bóg dokonał za jego przyczyną.

Całe życie Jana Pawła II było w sposób szczególny poświęcone Matce Bożej. Słowa *Totus Tuus*, które uczynił hasłem swojej biskupiej posługi, są wyrazem jego oddania Bogu, zawierzenia Mu, przez Maryję. Papież Polak dostrzegał, że we współczesnym świecie, przesiąkniętym kulturą postmodernizmu, w którym często kreuje się „atrakcyjną” wizję rzeczywistości, z pominięciem, a nawet odrzuceniem wymiaru duchowego, potrzeba spojrzenia na Maryję, wskazującą na Chrystusa, prowadzącą do Niego, będącą wzorem pełnego zaufania Bogu. Poznawaniu papieskiego nauczania o Matce Bożej został poświęcony dwudziesty Dzień Papieski, zorganizowany pod hasłem „Totus Tuus”, przypadający w roku 100. rocznicy urodzin Jana Pawła II⁷¹. Przykład życia Ojca Świętego, jego maryjna

⁶⁵ D. Kowalczyk, *XII Dzień Papieski: „Jan Paweł II – Papież Rodziny”*, w: *Niecodziennik*. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” (Warszawa, 19-26 lipca 2012), s. 30-33.

⁶⁶ Por. Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy świętej odprawianej na lotnisku w Masłowie* (Kielce, 3 czerwca 1991), w: tamże, s. 39.

⁶⁷ Por. P. Walkiewicz, *XVIII Dzień Papieski: „Promieniowanie Ojcostwa”* (14 października 2018). *Interpretacja hasła*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 3.

⁶⁸ Por. Jan Paweł II, *Wstańcie chodźmy*, Kraków 2004, 109.

⁶⁹ Por. tenże, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005, s. 66-68.

⁷⁰ Por. tenże, *Wstańcie, chodźmy*, s. 8.

⁷¹ Por. P. Walkiewicz, *XX Dzień Papieski – „TOTUS TUUS”* (11 października 2020). *Interpretacja hasła*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 3.

duchowość ukazywały, że „zawierzenie Bogu przez Maryję nadaje sens ludzkiemu życiu, pokazuje, że ziemia potrafi oddychać Niebem, a słaby człowiek dzięki mocy Słowa dojrzewa do świętości”⁷².

Dzień Papieski jest wyjątkową formą pamięci o Janie Pawle II. Stanowi źródło, z którego można czerpać bogactwo nauczania papieża Polaka i odczytywać je w odniesieniu do aktualnej sytuacji Kościoła, Polski i świata. Ta inicjatywa w dużej mierze przyczynia się do budowania „żywego pomnika” Jana Pawła II.

Bibliografia

- Benedykt XVI, *Homilia podczas Mszy świętej beatyfikacyjnej Jana Pawła II „Błogosławiony jesteś, umiłowany Janie Pawle II”* (Watykan, 1 maja 2011), „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 32(2014) nr 6, s. 6-8.
- Cehak A., *Mam już 15 lat! Czyli kilka słów o narodzinach Fundacji*, w: *Niecodziennik „Bądź chrześcijaninem naprawdę”. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”* (Rzeszów 17-28 lipca), Warszawa 2015, s. 45-46.
- Dobroczyński G., *Pontyfikat przełomów*, [on-line], <https://www.ekai.pl/pontyfikat-przelomow/> [dostęp: 28.04.2021 r.].
- Franciszek, *Misericordiae vultus. Bulla ogłaszająca Nadzwyczajny Jubileusz Miłosierdzia*, Rzym 2015.
- Franciszek, *Papież daje dobry przykład ostrożności w czasie pandemii*, [on-line], <https://www.gosc.pl/doc/6573132.Papiez-daje-dobry-przyklad-ostroznosci-w-czasie-pandemii> [dostęp: 28.04.2021 r.].
- Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Informacja o pracach Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia” w okresie kadencji Zarządu 2000-2004*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 1. Sprawozdania.
- Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Publikacja „Do Dzieła”* (grudzień 2017), red. A. Halicka, Warszawa 2018.
- Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Publikacja „Do Dzieła”* (grudzień 2018), red. A. Halicka, Warszawa 2019.
- Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Publikacja „Do Dzieła”* (grudzień 2019), red. K. Szabat, Warszawa 2020.
- Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Raport 2000-2020*, red. P. Żulewski i in., Warszawa 2021.
- Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Raport 2000-2010*, red. M. Ziółkowski i in., Katowice 2011.
- Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, *Raport 2017*, red. P. Żulewski i in., Warszawa 2018.
- Gocłowski T., *Dzień Papieski*, w: *Raport 2000-2010*, s. 6.
- Jan Paweł II, *Apel Jasnogórski* (Częstochowa, 12 czerwca 1987), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 1 – Polska*, red. P. Ptasznik i in., t. 9, Kraków 2008, s. 389-392.
- Jan Paweł II, *Ceremonia pożegnalna przed Bramą Brandenburską „Człowiek jest powołany do wolności”* (Berlin, 23 czerwca 1996), „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 17(1996), nr 9, s. 29-31.
- Jan Paweł II, *Evangelium vitae. Encyklika o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego*, Rzym 1995.
- Jan Paweł II, *Gratissimam sane. List do Rodzin z okazji Roku Rodziny* 1994, Rzym 1994.
- Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy świętej i kanonizacji bł. Kingi* (Stary Sącz, 16 czerwca 1999), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 1 – Polska*, s. 874-879.
- Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy świętej z okazji konsekracji świątyni Bożego Miłosierdzia „Zawierzam cały świat Bożemu miłosierdziu”* (Kraków-Łagiewniki, 17 sierpnia 2002), w: *Dziedzictwo miłosierdzia. Niezbędny olimpijczyka, czyli zestaw lektur do XXI edycji Olimpiady Teologii Katolickiej*, red. T. Panuś, Kraków 2010, s. 81-88.

⁷² Tamże.

- Jan Paweł II, *Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte* (Gdańsk, 12 czerwca 1987), w: *Podręcznik pokolenia JP2. Ojcowskie słowo do młodych świata, Polski i Lednicy*, red. H. Koźmińska, Poznań 2005, s. 762-770.
- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy świętej* (Bydgoszcz, 7 czerwca 1999), w: *Jan Paweł II pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia. Homilie*, Kraków 2005, s. 1038-1044.
- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy świętej* (Elk, 8 czerwca 1999), w: *Jan Paweł II pielgrzymki do Ojczyzny. Przemówienia. Homilie*, Kraków 2005, s. 1058-1064.
- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy świętej odprawianej na lotnisku w Masłowie* (Kielce, 3 czerwca 1991), w: *Niecodziennik. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia* (Warszawa, 19-26 lipca 2012), Warszawa 2012, s. 34-39.
- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy świętej odprawianej przed sanktuarium św. Józefa* (Kalisz, 4 czerwca 1997), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 1 – Polska*, s. 702-706.
- Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte. List apostolski na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Watykan 2001.
- Jan Paweł II, *Orędzie do młodzieży całego świata z okazji XIII Światowego Dnia Młodzieży „Duch Święty, on was wszystkich nauczy”*, (Watykan, 30 listopada 1997), w: *Podręcznik pokolenia JP2*, s. 613-620.
- Jan Paweł II, *Orędzie na XXXVII Światowy Dzień Pokoju „Zawsze aktualne zadanie: wychowywać do pokoju”* (Watykan, 8 grudnia 2003), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Konstytucje apostolskie. Listy motu proprio i bulle. Orędzia na Światowe Dni*, red. P. Ptasznik i in., t. 4, Kraków 2007, s. 847-853.
- Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005.
- Jan Paweł II, *Przemówienie do Zgromadzenia Ogólnego ONZ „Od praw człowieka do praw narodu”* (Nowy Jork, 5 października 1995), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i Przemówienia z pielgrzymek Ameryka Północna i Południowa*, red. P. Ptasznik i in., t. 12, Kraków 2009, s. 127-135.
- Jan Paweł II, *Przemówienie podczas spotkania z młodzieżą w katedrze św. Ludwika „Zbliżcie się do Jezusa, słuchajcie Jego słowa”* (Płowdów, 26 maja 2002), w: *Jan Paweł II. Dzieła zebrane. Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa. Część 3 – Austria, Niemcy, Włochy i inne kraje europejskie*, red. P. Ptasznik i inni, t. 11, Kraków 2009, s. 910-913.
- Jan Paweł II, *Redemptor hominis. Encyklika*, Rzym 1979.
- Jan Paweł II, *Veritatis splendor. Encyklika o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła*, Rzym 1993.
- Jan Paweł II, *Wstańcie chodźmy*, Kraków 2004.
- Kędzierski J., *Przesłanie papieskiego nauczania w hasłach i listach Konferencji Episkopatu Polski*, „Ateneum Kapłańskie”, 173(2019), z. 2, s. 247-273.
- Konferencja Episkopatu Polski, *Komunikat na VIII Dzień Papieski* (Białystok, 2 września 2008), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 2. Dokumenty Konferencji Episkopatu Polski.
- Konferencja Episkopatu Polski, *List Pasterski na IX Dzień Papieski* (Łomża, 19 czerwca 2009), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 2.
- Konferencja Episkopatu Polski, *List Pasterski na VII Dzień Papieski w Ojczyźnie* (Jasna Góra, 26 sierpnia 2006), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 2.
- Konferencja Episkopatu Polski, *List Pasterski na X Dzień Papieski* (Olsztyn-Frombork, 18-20 czerwca 2010), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 2.
- Konferencja Episkopatu Polski, *List Pasterski na XXVII niedzielę zwykłą zapowiadający obchody XIII Dnia Papieskiego* (Kraków, 21 czerwca 2013), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 2.
- Konferencja Episkopatu Polski, *List Pasterski zapowiadający VI Dzień Papieski* (Jasna Góra, 26 sierpnia 2006), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 2.
- Konferencja Episkopatu Polski, *Słowo przed 25. Rocznicą Pontyfikatu Ojca Świętego Jana Pawła II na III Dzień Papieski* (Warszawa, 23 września 2003), w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 2.
- Kowalczyk D., *Interpretacja hasła X Dnia Papieskiego*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*,teczka 3. Interpretacje haseł Dnia Papieskiego.

- Kowalczyk D., *Interpretacja hasła XIV Dnia Papieskiego*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 3.
- Kowalczyk D., *XII Dzień Papieski: „Jan Paweł II – Papież Rodziny”* (14 października 2012). *Interpretacja hasła*, w: *Niecodziennik. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”* (Warszawa, 19-26 lipca 2012), s. 30-33.
- Kowalczyk D., *XIII Dzień Papieski: Jan Paweł II – Papież Dialogu* (13 października 2013). *Interpretacja hasła*, w: *Codziennik „Warmia JP2”. Obóz stypendystów Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”* (Olsztyn, 5-18 lipca 2013), Warszawa 2013, s. 44-46.
- Krajowa Agencja Informacyjna, *„Jan Paweł II – Wychowawca Młodych” – w Polsce obchodzono VIII Dzień Papieski*, [on-line], <https://www.ekai.pl/jan-pawel-ii-wychowawca-mloдых-w-polsce-obchodzono-viii-dzien-papieski/> [dostęp: 28.04.2021].
- Krajowa Agencja Informacyjna, *VI Dzień Papieski – „Jan Paweł II Sługa Miłosierdzia”*, [on-line], <https://www.ekai.pl/vi-dzien-papieski-jan-pawel-ii-sluga-milosierdzia/> [dostęp: 28.04.2021].
- Krasiński W., *Pojęcie wolności w nauczaniu Jana Pawła II podczas pielgrzymek do Ojczyzny*, „*Studia Włocławskie*” 10(2007), s. 201-212.
- Nycz K., *Szanowni Państwo!*, w: *Raport 2000-2015*, red. D. Kowalczyk i in., Warszawa 2016, s. 3.
- Nycz K., *Wspólnie budujemy „żywy pomnik” Jana Pawła II*, w: *Raport 2000-2010*, s. 3.
- Rogulski I., *Jan Paweł II – wychowawca młodych i... wzór dla wychowawców*, [on-line], https://opoka.org.pl/biblioteka/l/ID/ir_pap2008.html [dostęp: 28.04.2021].
- Sobór Watykański II, *Gaudium et spes. Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym*, Rzym 1986.
- Statut Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, Częstochowa 1999.
- Walkiewicz P., *XVIII Dzień Papieski: „Promieniowanie Ojcostwa”* (14 października 2018). *Interpretacja hasła*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 3.
- Walkiewicz P., *XX Dzień Papieski – „TOTUS TUUS”* (11 października 2020). *Interpretacja hasła*, w: *Archiwum Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”*, teczka 3.

Dni Papieskie źródłem poznania osoby i nauczania świętego Jana Pawła II w latach 2001-2020

Streszczenie

Dzień Papieski, organizowany w niedzielę poprzedzającą 16 października, jest szczególną inicjatywą Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. Został on ustanowiony przez Konferencję Episkopatu Polski w 2001 roku. Głównym celem tego wydarzenia jest poznawanie osoby oraz propagowanie nauczania świętego Jana Pawła II i wcielanie go w życie. W tym czasie w całym kraju odbywają się liczne konferencje naukowe, imprezy kulturalne, czuwania modlitewne oraz publiczna i kościelna zbiórka pieniędzy na stypendia dla utalentowanej młodzieży z niezamożnych rodzin, małych miast i wsi. Wszystkie wydarzenia koncentrują się wokół hasła Dnia Papieskiego, które ukazuje konkretny aspekt nauczania Ojca Świętego. Na przestrzeni 20 lat, w duchu papieskiego nauczania, rozważano między innymi zagadnienia: nadziei, pokoju, prawdy, miłosierdzia, ojcostwa, rodziny, jedności, dialogu, godności człowieka, wskazujące na przełomowość pontyfikatu Jana Pawła II.

Słowa klucze: Fundacja „Dzieło Nowego Tysiąclecia”, Dzień Papieski, Jan Paweł II, prawda, miłosierdzie, rodzina, świętość, młodzież.

Mgr Paulina Skórnicka – doktorantka w Instytucie Teologii Pastoralnej i Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie. ORCID 0000-0003-2305-3431